

PM xx/ 2008:

Klare til innsats mot tvangsekteskap

Mandag 2. juni blir rådgivningstjenesten ved 30 videregående skoler styrket. Da er 30 minoritetsrådgivere klare til innsats i arbeidet mot tvangsekteskap.

- Minoritetsrådgiverne skal være til stede for de elever som ønsker rådgivning, eller er i en situasjon hvor de opplever at de trenger hjelp, sier leder for Forebyggingsenheten i IMDi, Skjoldvor Fjeldvær.

Rådgiverne skal bidra til at flere minoritets elever fullfører og består videregående opplæring. Samtidig skal de jobbe med å forebygge tvangsekteskap.

Tilbudet er unikt, og er en del av et treårig prosjekt der ny kunnskap skal utvikles og erfaringer dokumenteres.

Skolene i åtte fylker er valgt på grunnlag av to kriterier: Andelen elever med ikke-vestlig minoritetsbakgrunn er mer enn 20 prosent, eller flere enn 100 av skolens elever har ikke vestlig minoritetsbakgrunn. Se alle skolene her:

www.imdi.no/tvangsekteskap.

Arbeidet er ett av 40 tiltak i regjeringens fireårige handlingsplan mot tvangsekteskap som ble lagt fram høsten 2007. IMDi iverksetter fire av tiltakene.

For ytterligere informasjon, kontakt:

Pressetelefon:

917 55 351, e-post: presse@imdi.no

Leder i forebyggingsenheten, Skjoldvor Fjeldvær:

tlf: 2416 8810, mobil: 9824 3257

Kommunikasjonssjef Maria Brit Espinoza:

tlf. 915 59 673

Kort om Handlingsplan mot tvangsekteskap (HPTVE)

Handlingsplan mot tvangsekteskap (2008 – 2011) inneholder en bred satsing mot tvangsekteskap som både skal ivareta forebygging og sikre beskyttelse av dem som utsettes for overgrep. Målet er å forebygge og forhindre. Handlingsplanen har en budsjettramme på 70 millioner kroner.

Den overordede målsettingen med HPTVE er å bekjempe tvangsekteskap gjennom å forebygge og å hjelpe de som blir utsatt for slike overgrep. Dette krever en bred tilnærming hvor det grunnleggende er å bygge opp om en velfungerende likestillings- og innvandringspolitikk.

Handlingsplanen har seks hovedmål:

1. Lovverket mot tvangsekteskap skal håndheves effektivt.
2. Tvangsekteskap skal forebygges.
3. Kompetanse og samarbeid skal styrkes.
4. Hjelpetiltakene skal være gode og tilgjengelige.
5. Internasjonal innstas og samarbeid skal styrkes.
6. Kunnskap og forskning skal styrkes.

Tiltakene er fordelt på åtte departementer og deres underliggende etater. Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) har koordineringsansvar for de 40 tiltakene som beskrives i planen. Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) har ansvar for fire av disse tiltakene. Budsjettrammen for disse fire tiltakene er i overkant av 50 millioner kroner.

Se også:

www.imdi.no

www.tvangsekteskap.no

Kort beskrivelse av IMDis tiltak i HPTVE

Tiltak 4. Etablere ordning med minoritetsrådgivere ved videregående skoler

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) fått ansvar for å opprette et team med minoritetsrådgivere (MR) som skal tjenestegjøre ved et utvalg videregående skoler over hele landet med høy andel elever med minoritetsbakgrunn. Dette utvalget baseres på en kombinasjon av andel og antall elever med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn.

Utvalget er gjort ut fra:

- Skoler med andel ikke-vestlige minoriteter over 20 prosent.
- Skoler med flere enn 100 elever med ikke-vestlig bakgrunn

Arbeidet skal både være individ- og systemrettet. Dette vil blant annet foregå ved konkret rådgivning, dialog med foreldre og å bidra til å heve kompetansen om fagfeltet i skolen. MR skal supplere skolens eksisterende rådgivertjeneste, og særlig bidra til å styrke den sosialpedagogiske delen av denne tjenesten.

En del av oppgaven vil bestå av å bistå elever direkte med råd, veiledning og oppfølging knyttet til tvangsekteskap, ekstrem kontroll, vold og andre faglige og sosiale utfordringer knyttet til skolehverdagen.

MR vil bidra til kompetanseheving i og utenfor skolen, samt til å etablere familie- og nettverkssamarbeid.

En viktig del av oppdraget vil være å bidra til at elever fullfører og består videregående skole. MR vil inngå i skolens samlede arbeid for å redusere frafall. Evnen til å foreta egne selvstendige valg styrkes med alder og utdanning.

Minoritetsrådgiverne skal bidra til å etablere kontakter/samarbeidsavtaler med andre offentlige etater og frivillige organisasjoner.

IMDi har rekruttert 30 minoritetsrådgivere som skal jobbe på videregående skoler i åtte fylker fra 2. juni 2008. Disse fylkene er Oslo, Akershus, Østfold, Buskerud, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Sør-Trøndelag.

MR skal arbeide ved følgende skoler:

- **Oslo (18 rådgivere):** Sofienberg, Ulsrud, Sandaker, Hellerud, Holtet, Stovner, Sogn, Etterstad, Manglerud, Bjerke, Lambertseter, Oslo handelsgymnasium, Elvebakken, Bjørnholt.
- **Akershus(3 rådgivere):** Rud, Lillestrøm, Lørenskog, Dønski
- **Østfold (2 rådgivere):** Greåker, Glemmen, Fredrik II
- **Rogaland (1 rådgiver):** Bergeland, Sola
- **Hordaland (2 rådgivere):** Bergen katedralskole, Årstad
- **Sør-Trøndelag (1 rådgiver):** Gerard Schönings og Tiller
- **Vest-Agder (1 rådgiver):** Kvadraturen
- **Buskerud (2 rådgivere):** Åssiden og Drammen

Tiltak 17. Øke støtten til frivillige organisasjoners holdningsskapende arbeid

For å styrke det frivillige arbeidet mot tvangsekteskap er det etablert en ordning i regi av IMDi hvor frivillige organisasjoner kan utføre oppdrag og søke om støtte. Målet for ordningen er å mobilisere frivillige til å forebygge tvangsekteskap gjennom å arbeide for holdninger som bidrar til likestilling og likeverd.

Støtten har en budsjetttramme på 10 millioner kroner. Målgruppen for tilskuddet vil primært være eksisterende nasjonale og andre frivillige organisasjoner med kompetanse og nettverk i aktuelle miljøer.

Det er viktig at kvinner og ungdom med innvandrerbakgrunn sine erfaringer, perspektiver og nettverk brukes i arbeidet mot tvangsekteskap.

Tiltak 19. Styrke og videreføre Kompetanseteam mot tvangsekteskap

Kompetanseteamet ble opprettet i november 2004, og er fra og med 2008 overført fra UDI til IMDi. Kompetanseteamet er en rådgivende instans for førstelinjetjenesten i arbeidet med konkrete saker som omhandler tvangsekteskap. Teamet arbeider også med kontroll- og voldsrelaterte saker når de kan kobles til temaet tvangsekteskap.

Kompetanseteamet dekker hele landet. Nær 450 personer har siden opprettelsen fått bistand fra teamet.

Gruppen består av representanter for IMDi, UDI, politi- og påtalemyndighetene og barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

Tiltak 31. Opprette integreringsrådgiverstillinger

IMDi har fått ansvar for å opprette integreringsrådgiverstillinger (i HPTVE omtalt som integreringsattachestillinger). Integreringsrådgiverne skal arbeide i tilknytning til utvalgte utenriksstasjoner. De skal til enhver tid tjenestegjøre der behovet er størst slik at borgere fra Norge som søker hjelp fra norske utenriksstasjoner får god og praktisk bistand.

Behovet defineres ut fra:

- Tall fra Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, og antakelser om økning i antall saker i forbindelse med økt fokus på problematikken.
- Land med stor innvandrerbefolkning i Norge og der det forekommer tvangsekteskap i grupper som er i Norge.

Integreringsrådgiverne skal:

- Bidra til økt kompetanse og saksbehandlingsskapasitet i saker som gjelder tvangsekteskap og andre familierelatert spørsmål.
- Øke kompetansen i forvaltningen om opprinnelseslandet. Skal gjøres i nært samarbeid med minoritetsrådgiverne og Kompetanseteamet.
- Utvikle nettverk og samarbeid med aktører som kan bistå i arbeidet mot tvangsekteskap i det landet de tjenestegjør. Dette kan være både lokale og sentrale myndigheter (for eksempel skolemyndigheter), samt lokale, nasjonale og internasjonale frivillige organisasjoner.
- Ha en rolle i forhold til å utarbeide og aktivt formidle informasjon om det norske samfunn for personer med tilknytning til Norge, og som eventuelt søker opphold her. Herunder informasjon om ekteskapsmønsteret, tradisjoner og lovgivning.
- I bestemte geografiske områder i gitte land, arbeide med holdningsendringer i forhold til tvangsekteskap og tilgrensende spørsmål.

Rådgiverne skal være fleksible, og jobbe ambulerende med korte eller lengre oppdrag i utlandet. Det skal også være et nært samarbeid med Kompetanseteamet og minoritetsrådgiverne, slik at kunnskap og metoder kan utveksles gjensidig. Slik vil saker håndteres smidig og i et helhetlig perspektiv.

IMDi har tilsatt seks integreringsrådgivere, som skal utstasjoneres i juni 2008. Integreringsrådgiverne er rekruttert med tanke på å utgjøre et team med bredde og kompetanse i forhold til erfaring og utdanning. Alle har i varierende grad erfaring fra arbeid i utlandet.

Følgende utenriksstasjoner er valgt:

- **Sri-Lanka, Bangladesh og India:** Colombo, Sri-Lanka
- **Marokko og andre aktuelle land i Nord-Afrika:** Rabat, Marokko
- **Tyrkia og Iran:** Ankara, Tyrkia
- **Pakistan og Afghanistan:** Islamabad, Pakistan
- **Nord-Irak, Syria, Jordan og andre land i Midtøsten:** Amman, Jordan
- **Øst-Afrika og Afrikas horn:** Nairobi, Kenya, Nairobi

Statistikk

Generelt om innvandrerbefolkning (SSB)

Innvandrerbefolkningen utgjør 9,7 prosent av befolkningen, i alt 460 000 personer. Dette tallet inkluderer 381 000 førstegenerasjonsinnvandrere, og 79 000 personer som er født i Norge av to utenlandsfødte foreldre (etterkommere).

Innvandrerbefolkningen i Norge består av personer med bakgrunn fra 213 ulike land og selvstyrte regioner. De har kommet hit som flyktninger, som arbeidsinnvandrere, for å ta utdanning eller gjennom familierelasjoner til andre med eller uten innvandrerbakgrunn.

Om lag 56 000 personer kommer fra andre nordiske land, 57 000 fra resten av Vest-Europa og Nord-Amerika, 48 000 fra de ti nye EU-landene i Øst-Europa, 52 000 fra resten av Øst-Europa og 246 000 fra Tyrkia og land i Asia, Afrika og Sør- og Mellom-Amerika.

Les mer: <http://www.ssb.no/innvandring/>

Om frafall i skolen (SSB)

Høsten 2007 presenterte SSB følgende tall om frafall i videregående opplæring. Tallene viser at det er forskjeller mellom yrkesfaglig og allmennfaglig studieretning. Videre viser tallene at ungdom med innvandrerbakgrunn kommer dårligere ut med hensyn til gjennomføring av videregående opplæring. Tallene gjelder elever fra 2001-kullet.

- 57 prosent av elevene i 2001-kullet gjennomførte videregående opplæring på normert tid.
- 18 prosent av elevene eller lærlingene sluttet underveis i utdanningsløpet
- Det er stor forskjell mellom allmennfaglig og yrkesfaglig studieretning. 30 prosent av elevene ved yrkesfaglig studieretning sluttet underveis i studieløpet, mot seks prosent blant allmennfaglig studieretning.
- 7 prosent av 2001-kullet var fortsatt i videregående opplæring uten å ha oppnådd yrkes- eller studiekompetanse per 1.oktober 2006
- Mens 83 prosent av elevene ved allmennfaglige retninger oppnådde studiekompetanse i løpet av fem år, var tallet blant yrkesfaglige studieretninger på 54 prosent.
- Elever med innvandrerbakgrunn kommer dårligere ut sammenlignet med hele elevmassen. 54 prosent fullførte videregående opplæring i løpet av fem år. 44 prosent fullførte på normert tid
- Nærmere 30 prosent av elevene i 2001-kullet med innvandrerbakgrunn sluttet underveis.

Les mer: <http://www.ssb.no/emner/04/02/30/vgogjen/>

Tall fra Kompetanseteamet mot tvangsekteskap (2007)

Det foreligger så langt ingen samkjøring av tall og fakta for de ulike hjelpetiltakene mot tvangsekteskap. Et av målene i handlingsplanen mot tvangsekteskap er imidlertid å utarbeide et system for en slik landsomfattende oversikt.

Kompetanseteamets henvendelser gjelder flere typer æresrelatert vold, ikke bare tvangsekteskap. Andre typer overgrep kan være ekstrem kontroll, ungdom som holdes mot sin vilje i utlandet, vold og trusler om drap/vold.

Tabell 1: Antall henvendelser, og personer involvert.

	Henvendelser	Personer involvert
nov-des 2004	11	13
2005	93	105
2006	116	129
2007	177	196
SUM:	397	443

Når antall personer involvert er høyere enn antall henvendelser skyldes dette at noen henvendelser gjelder for eksempel par eller søsken. Teamet registrerer de personene som er direkte berørt av konflikten på den måten at de opplever seg utsatt for æresbaserte represalier.

Antall saker øker i forbindelse med sommerferie og julehøytid, noe som kan ha sammenheng med feriereiser til familiens opprinnelsesland. En del henvendelser knytter seg til frykt for ekteskapsinngåelser i forbindelse med ferier.

Tabell 2: Etnisk bakgrunn (personer)

	Pakistan	Irak	Tyrkia	India	Somalia	Afghanistan	Iran	Andre	SUM
2005	33	31	9	4	3	2	5	18	105
2006	50	39	7	0	3	7	5	18	129
2007	70	36	6	3	11	17	9	44	196

Økning Pakistan, Somalia og Afghanistan. Gruppen "andre" omfatter 14 nasjonaliteter og økningen på 26 er relativt jevnt fordelt.

Lovgivning

Ekteskapsloven § 1a

"Kvinner og menn har samme rett til fritt å velge ektefelle. Ekteskap skal inngås av egen fri vilje og med eget samtykke."

Straffeloven § 222 andre ledd

"For tvangsekteskap straffes den som ved vold, frihetsberøvelse, utilbørlig press eller annen rettsstridig atferd eller ved å true med slik atferd tvinger noen til å inngå ekteskap. Straffen for tvangsekteskap er fengsel inntil 6 år. Medvirkning straffes på samme måte."

Internasjonal konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 23

"Intet ekteskap må inngås uten de fremtidige ektefellers frie og uforbeholdne samtykke."

FNs kvinnekonvensjon artikkel 16

"Kvinner og menn skal sikres den samme retten til fritt å velge ektefelle og å inngå ekteskap bare når det skjer på fritt grunnlag og med fullt samtykke."

FNs barnekonvensjon artikkel 12

"Barn har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt."

Utlendingslovens § 9 gir adgang til å avslå søknad om familiegjenforening dersom herboende ektefelle ikke ønsker søker til Norge, eller dersom det er sannsynlig at ekteskapet er inngått mot en av partenes vilje. Det vil i tillegg komme ny § 9a om at herboende ektefelle, ved ekteskapsinngåelse i utlandet, må intervjues av politiet i Norge før familiegjenforening kan skje.

Utlendingslovgivningen har i tillegg regler om underholdskrav ved familiegjenforening når en av ektefellene er under 23 år.